

ЭНЭСИЭЛИИ

• Нам улууһун хаһыата • 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттөммүтэ •

2000 с.
Олунньу
17
күнэ
чэппиэр
№ 18 (8708)

БЭБЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

(Улууе баһылыгы муньадыттан бэлэстээһиннэр)

Улууе нэһиликтэригэр элек-
трической ситим остуолбаларын
уорууларга үс сайабылыанна кы-
рибит. Манна Хатырык—Маймада
линиятыттан 13 остуолбаны быһа
эрбээн ылан оттубут киһи кимэ
билиниэ, эппиэккэ туруохтаах, от-
тон Маай алааһыттан остуолбала-
ры мэдипит дьон көстө иликтэр.
Хаар чингээн сылгы хаһыта ыра-
ата, аны бөрөлөр буулаатылар.
Эбинтин икки атахтаах сизэмэхтэр
сылгыны малиталларын туһунан
Уөдэйга, Хамаараттага, Көбөкөннө
сигналлар киирдилэр.

Биир ыйтан ардук көмнэ рес-
публика үрдүнөн 271 баһаар буол-
ла, онно 15 киһи уокка быдыанна.
Ааспыт субуотада I Хомуस्ताах нэ-
һиликтэр «Мария» дьон ааттаах
чааһынай бөккөрүнэ-марһалыттан
уот тура сырытта. Дьолго, эрдэ
көрөннөр, олохтоох баһаарынай
сулууспа түргэниик хамнанан ула-
хан ороскуот тахсыбата. Биричи-
нэтэ - электропроводтаах хатый-
сы буолуон сөп. Көбөкөннө 12 ки-
һилээх баһаарынай депо
аһыллыада, манна уу ыстарар мас-
сына кэлбит.

Нам селогун анынаары боро-
туока уолан ууку тэйичигиттан ба-
һар кыһалда үөскээтэ, онуоха эбии
умагык корууллуон наады. Улууека
ЖКХ туттарыгар бэриллэр ума-
тык 40 бырыһыана МУ НУ ЖКХ-
та, 60 бырыһыана нэһиликтэри-
нөө үлэтидилэр. Коммунальнистар
хамнаастара хойтуан үлэнигэр
айдаараллар эбит.

Улууе киинигэр чааһынай сек-
торга 50 беросуонак үлэтилиннэ,
аны уотурбаны хааччыгар сөрүк
турар. Олорго аныан халлаан сы-
дыбыгынан сибээстээн б.п.лощад-
каны астардылар, манна хоккейга,
футболга хапсыһылар сагалан-
нылар.

Грипп улууе киинигэр улам
намыраан иһэр, аны кытгы нэһи-
ликтэргэ тарданар. Военкомат ли-
ниятынан приписной комиссияны
150 оро барда, манна Нам селотут-
тан оҕолор калилирэлээтэх. Киһи
балыһа «Сахателеком» филиалы-
гыгар 132 тыһ.солк. иэскэ киирбит.

ДЬОН КӨМӨТӨ НААДА

Билин-көрүү төрдө — кинигэ.
Ол да иһин остуола 1№-дээх каби-
нетынан библиотека буолар.
Бичаты үөрэхтир киһи
ингэр-үөрэтэр сыала-соруга уоп-
сай үөрэхтээһин остуолала рыттан
уурайыт оҕолору билиггэ-
көрүүтэ уһунан, үөрэтэн олох су-
луугар таһаары уонна үрдүк
үөрэххэ туттарыан баалаахтары
түмэн үөрэххэ киирэллэригэр бэ-
лэмнээһин буолар. Биллэн турар,
бу үлэргэ олбох учебник, үөрэх ара-
ас пособиелара, уус-уран литера-
тура эрийиллэр.

Уүнэн иһэр ыччаты өйдүүр,
инни көсүлүгэр кыһаллар дьон
баалара билиги үлэтигит ула-
хан күүс-көмө буолар. Ол курдук
улууекаады пенсионнай управле-
ние үлэтигэ Людмила Афанасьева
Сивцева билиги библиотека бы-
тыгар 25 кинигэни бэлэстээбитигэр
бары учууталлар уонна үөрэнээч-
чилэр аастарыттан дириг махтал-
бытын тириэрдибит уонна бу үтүө
баччымы улууе атын да олохтоох-
торо, төриитэлэр салайааччыла-
ра сөпкө өйдөөн өйүөхтэрэ дьон эр-
кэбит.

С. ЯДРЕВА,
Нам с. ысчаты үөрэхтээһин
киини библиотекара

Санэпиднадзор дааннайынан аас-
пыт ыйга гриппэ уонна вируснай
инфекцияга 2307 киһи халтарбыт,
остуолаларга карантин биллэрил-
лэн ыарыы тарҕаныта бохсулуна,
бу чэппиэртэн остуолаларга
үөрэх сагаланар.

Кыһыл Дарьибиннэе культура
дьэтин орөмүөнүгэр 128 тыһ.солк.
көрүлүнэ, Хамаараттага сынны-
лаан киинигэр 30 тыһ.солк. аппара-
тура атыыластылар. Владимир Та-
таринов республика сподиятыгар
туруорар концерттарыгар билиги
улуустан элбэх коллектив
ыһырыллыбыт, онуоха транспорт,
уматык баһаарыллыахтаах.

Бичат отделын дааннайынан
улууека 30-гар дьэри саастаах 4758
ыччат баар. Манна Намнаары педу-
чилищега үөрэнэр 370, социальнай
реабилитация училищетыгар 221
ыччат эбиллэр. Улууе киинигэр
2075, Хамаараттага 876, Таастаахка
36 ыччаттаах эбиһит. Киһи ВУЗ-
тарга отдел дааннайынан 88 оро
үөрэнэр, манна үтүө өрүттөөх ду-
оҕабар түһүрүстэххэ оҕолор айа-
ныыр ороскуоттара толуйуллуон
сөп.

Олунньу 12-13 күнүригэр тен-
нискэ күрэхтээһин буолла, манна 12
хамаанданан 35 киһи кытынна. Ва-
стаан миэстэни Нам бастаны хама-
андата ситистэ, иккискэ хатастар,
үһүскэ арбыннар тартыстылар. Ма-
астар М.К. Афанасьева бириһигэр
саахымакка күрэхтээһини буолуох-
таах Уос-Алданга «СахаВА» би-
риһигэр 40 саастарыттан үөһө ве-
тераннарга волейболга күрэхтээһини
ыһтыллыада.

Улууе киинигэр 16 квартирал-
ах таас уонна 12 кы. Даадарга баар
олорор дьоннору ситэригэ маты-
рыһааллары булуу-талыы барар.
Быйыл олорор дьэни тутууга
үбүлээһин кээмэйтэ быһаарылла
илик, арай эрдэ бэриллэбит кре-
диттэртэн төннөрүү бэрээдэгиини
600 тыһ.солк. «Дьулуур» фонда
нөүгө киирээр.

Бүтүн Россиятаады нэһилиэ-
ннө черепинэ 2002 сылга ыһтыл-
лыада, онуоха бэлэмнээһин үлөлөр
билигиттэн сагаланаллар. Улууе

дьаһалтатыттан «2000 сылга —
2000 үтүө дьыаламы» хамсааһын
оперативнай дааннайдарга олус
хойтуан бэриллэбиттэр. Госком-
етат бэрэстэбилтэ элэриэн уоп-
сайынан дьаһалтаттан отчуоттар
өрүү хойтуулар эбит. Улууе ба-
һылыга чопчу буруйдаахтары бу-
лэн эппиэттэргэ соруудахтаата.

Нолуок инспекцията биллэр-
битинэн тыа хаһаайыстыбатын са-
лаатыгар иэстэри согуу ыһтылын-
на. Хомойуох илин сорох хаһаай-
ыстыбалар суолта биэрбэккэ
НДС-ка биэр да согуу оҕоһулу-
бата, МУ НУ ЖКХ 6,5 мөл.солк.
ылар, 12 мөл.солк. биэрэр иэстээх,
биэрэр иһиттэн 4 мөл.солк. хам-
наска, 1,5 мөл.солк. - уоту туһаны-
ыга, 5 мөл.солк. — таас тэриггэ-
ригэр, 4 мөл.солк. — пенсионнай
фондага тиксэр. Суолу тутар-
өрөмүөнүгэр ГУП 1,5 мөл.солк. би-
эрэр иэстээх, киһилэр 14 мөл.солк.
үлэни оторбуттарыттан 2,5
мөл.солк. векселлэр дисконнары-
гар сүтэрдилэр. Билигин ыраас
харчы хамнаска эрэ бэриллэр,
оттон атын оттугар төлөөһүн ыһтыл-
лыбат, ол түмүгэр нолуок
төлөмөт. «Промкомбинат» АО
ити курдук элбэх иэскэ тэбиллинэ.

Тохсунньутаады хамнаска 1600
тыһ.солк. кэлбит. Биир ыйга улууе
бюджетниктарын хамнаһыгар 6-7
мөл.солк. наада эбит буолларына,
билигин харчы хамсыгы илин. Ре-
спубликага бюджетке сүүрүн харчы-
ны биэрээччи «Алроса» АК алма-
һы атылыгырыгар лицензията
суох буолуу иһин ахаа илик. 1999
сыл түмүгүнэн улууе бюджетыгар
кредиторскай иэс 16 мөл.солк. тэг-
нэстэ.

«Туймаада» ФАПК линияты-
нан улууека 281 беросуонак кэлэн
үлэтилиннэ, Хатастан 370 сиб-
иннэ эбии кэлбэхтөөх.

Улууека үөрэх айтатигэр 3,5
мөл.солк. министерство нөүгө кэ-
лбэхтээх, мантан 1800000 солк. ка-
питальнай өрөмүсүгэ, 1 мөл.солк.
атылаһыныга, манн таһынан 2
мөл.солк. гимназия дьэтин сита-
ригэ туттулууда.

2000 сылга Нам-Аппааны су-
ла асфальтанан бүрүлүөхтөөх,
Маймага-Түбэ суола салгыны
оноһууллар, Искра-Таастаах суола
ситиэхтөөх. Чааһынай дьэни ту-
тууга соруудаһыт 14 тыһ. кв.м. тэг-
нээр, манна 8600000 солк. үп ту-
тулуохтаах, итингэн 2200000 солк.
дья атытыгыгар барыахтаах.
Бэлэстээһин В. КАСЬЯНОВ

бэрээдэги туһунан», ааспыт сыл-
га сэтгини 7 күнүгэр «РФ субъект-
тарыгар госбылаас сокуону таһаа-

ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙНЫЫ ЧЭРЧИТЭ ОЙУУЛАНА

рар уонна ситэрэр органиарын тэ-
рийни уопсай принциптарын туһу-
нан» сокуоннары ыһыан турар.
Онон субъектар государственнай
былаастара хайдах буолуохтаарын
бэйэлэрэ быһаарыналлар эрээри,
федеральной сокуон ирдиринэн,
нэһилиэк, куорат таһымыгар бэй-
эни салайыныы органиарын олох-
тоохтаахтар. Михаил Ефимович
бэйэни салайыныы органиара тэ-
риллэр көмүрүгэр баһылыктары
улууека муһаахтары депутат-
тарынан састаабыттан таһаахха, оч-
кодуна депутаттар күннээри уонна
көсүлүлээх болууруостары быһаа-
рыыта өссө көдүүстээхтик үлэти-

Улуу Кыайыы 55 сылыгар аналлаах сааһырбыт дьон уус-уран айымньыларын фестивалын балаһыаннаата

Ветераннар уус-уран айымньыларын улууекаады фестивалын тэ-
рийтээчилэр: социальнай көмүөл, пенсионнай сулууспа управление-
лара, культура отдела, нэһилиэтиннэни социальнай страховкалааһын
улууекаады фокдала, улууе ветераннарын сөбизтэ.

Фестиваль сыала-соруга:
Сааһырбыт дьон айар таһаарынан көүлүлэһин уонна пропагандала-
аһык, сааһырбыт дьон общество культурнай ологор активнайдык кыт-
тыһыларын ситиһи; сааһырбыт дьон проблемаларыгар общественность
болҕомотун тартыы; киһилэр социальнай статустарын үрдэти; үүнэн
иһэр көлүөнэ кырдыаастарга убаастабыллаахтык ыһыаһа быһыларын
күүһүрдүү.

Фестивальны ыһтыы бэрээдэгэ:
Фестивальга коллективтар, ансамбллар, биирдиллэн толорооччу-
лар ханыһа баарлар жапыран (ырыа, үйкүү, фольклор, дендамация)
кыттыахтары сөп. Кыттааччылар дьахталлар 50, эр дьоннор 55 сааста-
рыттан үөһө саастаах буолуохтаахтар.

Фестиваль үс турунай ыһтылалар.
I тур 2000 с. олунньу ыйыгар дьэри нэһиликтэргэ ыһтылла турар.
II тур кулун тутар 17 күнүтүн муус устар 21 күнүгэр дьэри нэһи-
ликтэриин, түмүк концерт муус устар 21 күнүгэр Нам с. ыһтыллар.
III тур бос ыйыгар Дьокуускай куоракка түмүктэнэр.
Фестиваль лауреаттары быһаары ирдэбиллэр:
Теманы арайыты, толору маастарыстыбатын таһыма, музыкальнай
доһууол, көсүүм. Концерт 1 час 30 мүн. уһуо суохтаах.
Улууека фестиваль II тура икки бөлөһүнэн араарыллан ыһтыллар.

Бастаы бөлөх	Никольскай	29.03.2000
Нам	Модуг	2.04.2000
I Хомуस्ताах	Көбөкөн	
Уөдэй	Арбын, Фрунзе	22.03.2000
Хамааратта	II Хомуस्ताах	30.03.2000
Хатын-Арыы	Бөгүг, Түбө	31.03.2000
Хатырык	Салбаг, Искра	
Иккис бөлөх	Таастаах	24.03.2000
Партизан	Түмүк концерт	21.04.2000

Фестиваль салайар комиссия:
Сивцева А.П. - социальнай харалта управлениетын начальнига,
предс., Кондратьева Т.А. - Нам сал. баһ. солб., предс. солб., чилиһинээр
Идрихинская К.К. - пенсионнай управление нач., Кириллин А.В. - куль-
тура отделын сөб., Петрякова А.А. - улууекаады культура үлэтигэрин
проф. предс., Гурьева Т.А. - «Иэйи» кулууп уус-уран сал., Петрова М.В.
- улууе ветераннарын сөбизитин предс.

Жюри састааба: Гөрохова Р.Н., Лукина Ф.Н., Петрова М.В., Тихонов
К.П., Жиркова М.А.

Тэрийэр комиссия

эктэрэ дьон этин киллэрда.

Правительство чилиһинээрэ
этэллэринэн, улууека бичтэр нэ-
һиликтэр таһымынарыгар
олохтоох бэйэни салайыныы
тэрилиннээһин кинилэргэ го-
сударственной дотация, суб-
сидия эһин сии биир салгыны
бэриллэ туруохтара. Михаил
Ефимович бэйэтэ бэлэсти-
ринэн, бу сылтан сагалан
бүтүн Россияга олохтоох но-
луоктары бэйэни салайыныы
органиара бэйэлэрэ быһаа-
раллар. Киһи туруорсуутунан
олохтоох бэйэни салайыныы
органиарын бу сыл күнүнү
көмүгэр тэрийбэххэ наада.
Манна Ил Түмэн сөрөх депу-
таттара Президент позициян
кытары субэспэртэрин биллэр-
дилэр, ол курдук, республика па-
лататын председателе Василий
Филипов, депутаттар Егор Пар-
ионов, Вячеслав Филатов, Иван Че-
ров уһаабакка-көһүөккө госбы-
лаас олохтоох органиарыгар бы-
лары кулун тутар 26 күнүгэр
ыһтырга дьон туруорсубуттара,
киһи быһбардыыр комиссияда
анал бырайыак киллэрбиттэрэ.
Оноһутиллэринэн, Конституцион-
най сууг күүһүнэн Президент
олохтоох бэйэни салайыныы
органиарыгар быһыбары ыһтыныы
уонна улууекага Президент бэрэ-

стэбилтэллэрин институтун тэ-
рийни туһунан уураахтарын Кон-
ституцияга төһө эһиэтиһиллэрин
бэрэбизеркэлиэххэ наада дьэни ый-
дылар. Мансаха эбэн өттөххэ, Пре-
зидент олохтоох бэйэни салайы-
ныы органиарыгар быһыбары кулун
тутар 26 күнүгэр ыһтыр туһунан
урукку уураарын бэйэтэ кэтүрэн
турар. Оттон иккис уураагар Пре-
зидент бэрэстэбилтэллэрин сөрөх
эрэ улууекага (холобур, Нерюн-
ри, Мирнэй, Алдан курдуктарга)
тэрийбэххэ дьон уларыһы кил-
лэрэн турар. Билигин олохтоох бы-
лаас хайдах тэриллиэхтээрин ту-
һунан олунньу 29 күнүгэр дьэри үс
өрүттээх субэспэртэрин комис-
сия быһаарыахтаах. Комиссияны
Президент уонна Госмуһнаах
председателлэрэ тэрийбэхтээхтэр.
Комиссия, холобура, респу-
блика Конституциятыгар туох-хан-
нык уларыһы киириэхтээһин, ба-
һылыктар быһбардара чопчу
хаһан ыһтылларын, олохтоох го-
сударственной былаас органиарын
боломуочуулаара төһө уһуурун
быһаарыахтаах.

P.S. Ил Түмэн олохтоох бэйэни
салайыныыга быһбардара ыһтыны
болууруостарыгар дьаһаллар
Төрүт Сокуонна сөптөөх ула-
рыһы киллэриллэр дьэри тох-
тотуллуналар.
К. ЧЕРЕПАНОВ

ПРЕЗИДЕНТ КИНИГЭТИН ТУЛА МӨККҮӨРДЭР

Сыл сардаланыпта СР Президент М.Е. Николаев «Саха республиката: 21-сүйдэ багастаа чыыптырар сардаланыт суола» кинигэти бэчээтээн таардыта. Бу кинигэ төрүүбүтүн ыла сүтүмүчү кириитикалар суолланыа. Багастаа хаһыаны «Сапи» фонда президент Ф.Тумусов сардалабыта. Сабаралаһын быһытынан эгэр буоллаха, арааската Федот Семенович бу кинигэни СР Президентэ «САПИ»-га «АПРОСА» тиккээр икки бырыһыаны минфини онуге ытынан багарытыттан кириитикаларга бачээттэммит. Төр диктэриит, «САПИ» харчытан минфини конструоолаан бардырыта Тумусов бэйэтэ сардала «Сапи Саха сирэ» дини общественинай-политическай хамсаһын үбүдүнэра тохтуур. Одиини Федот Тумусов бэйэтин преек-конференциялар онноо-вор буолуох манһык тыллары туттан турар: «Николаев Россияра 1993 сылга буолбутун курдук парламеныһын сөп. Оччотуга арай-ах бириэмэн бирипала таллаах Ил Түмөн талылдыа.» «Московский комсомолец в Якутии» хаһыат бу дыдыт олунһу 3-10 күнүрдээри нүмэрлэр бачээттэммит. «Политическое многообразие. Кто кого?» дини ыстатыыа автор Валерий Карамба суруйарынан, тойон Тумусов эпит тыллара күн бүтүнүгээтэ диири Ил Түмөн депутаттарыгар бокуйи биэрбэтэр. Президент сажа киинигэтин сүүрүн кириитикалар чачаларинан Тумусовтан ураты өссө Афанасий Иванович уонна Валерий Мексужнов ааттааха сөп. Манһаха эбэн эт-тахха, Иванов да, Мексужнов да ыстатыылар «Туймаада сагата» хаһыат бу дыдыттары нүмэрлэр-гэр өлбөхтэ бачээттээн тураллар. Киинэр баайар сүүрүн биричи-наларинан «Президент Николаев бэйэтин киинигэтин Казахстан ли-дери Назарбаев үлэтиитин үнүлү-та» буолар. Онноо-вор буолуох «Московский комсомолец» хаһы-анда Евгений Баженов «Плагиат по-президентски» дини ыстатыы-ата тахсан турар. Ити тема ар-ыс-хайдык аһыллыбытын, билиги улууспутугар сылдыбыт прав-ительственинай бөлөх кыттыгылаах-

тара ойденүмтүө эппиэттери биэр-биттерин үчүтүттан бу боппуруос-на сүүрүн болгомтун салһын уура-наадата суох дини саныыбын.

«Московский комсомолец» ха-һыакка Гаврил Попов дини пол-китик «Путин и конституция» дини ыстатыыата тахсан турар. Окно эттиллэринэн, «Единство» дини фронталар Российскай Федерация Конституциялар сүүрүн уларытылар бардыларын бөлөмнө эбит эбит. Ити үлэ-рийи мылар сүһүнү үнэи Президент уонна Госдема былаастары хүүһүрдүү боппуруос-тарыгар аням-мыттар. Гаврил Попов су-руйарынан, билигин РФ минфини Рес-сия 89 субъек-тары кытары хардарыта үлэдиригэр сүүрүн мөһө-дэри көрсөр эбит, онон си-бөөтээн тух-баар кыраай-лары, уобалас-тары, респу-бликалары суох огороон «Зем-ли» дини сага администрат-ивенинай-терри-ториальнай е дини ца ны олохтуур ту-һунан идея күүһүрэн ээр.

Өкөтүн онук уларыйымы барар буолуларына, билиги республика-быт хас да чакса тырыта тыгыл-лар чуолкай. Холобура, чо-ду, көмүһү хастуур промышленнос-тот (Алдан, Нерюнги, Уус-Майа) «Дальневосточная земля» дини ад-министративнай-территориаль-най единица састаабыгар киллэ-

риллэн сөп. Оттон Бүдүү бөлөх улуустара Мирниги кытары хабыт турар «Земля Сибири» дини эгэ-кириэттерин сөп. Хотугу улуустар-быт «Земля Север» дини эгэ хол-боноохтары сөп. «Туймаада сагата» хаһыакка Афанасий Иванов «Нам, как никогда, нужна власть народа» дини ыстатыытыгар суруйары-нан, итиннэхэ билиги Президент-ловская уобалас Уральскай рес-публика буола сатаабыта ыраатта. Оттон Дальнай Восток республика статуһун ылаары туруорсубута номнуо 80 сыла буолла. Афанасий Дорофеевич суруйарынан, А. Ду-дин «Основы геополитики» дини кинигэтигар Саха сиригэр манһык уларыймылары киллэрэрэргэ сүбөлээбит:

1. Саха респу-бликатын суверенитетин быраап өттүнэн хааччахта-аһын;
  2. Саха респу-бликатын икки эбэ-тэр хас да регион-нарга араарыы. Ор-дук Лаптевтар муораларынаары уонна Илин Сибир-дээри муора си-рин Өлүөнэ өрүс континентальнай территориятыттан араарыы;
  3. Сага үөскэ-бит территорияны анаан күүскө кон-струоолуур сымал Москвадан бэр-рестэбинтэл анаа-һык;
  4. Саха сирин атын регионнары онуге промышлен-ность уонна үп-харчы өттүнн са-даллыытын си-тиһиэ, республика киин былаас эбэтэр киин хотугу дойд-уа уонна Сибирь су-руу өттүгэр тэ-риити органира са-лайылыарын күүһүрдүү.
- Салһы А. Ива-нов манһык дини сүбэлэр: «Президент республика Саха (Якутия) М.Е. Николаев озвучил эту Программу в своей статье «Российский Север: нужна новая модель обустройства», газета «Труд» от 11 ноября 1998, газета «Якутия» от 21 ноября 1998 г. А мы, наконец, не понимаем, почему Президент разрушает экономику

Севера, оказывается, чтобы «административно выделить регион побережья моря Лаптевых и Восточносибирского моря от континентального бассейна реки Лена», то есть от нас. Вот теперь нам понятно, почему свертывается золотодобывающая промышленность на юго-востоке республики, чтобы «Максимально увеличить зону, отдающую границу Якутии от Тихоокеанского побережья» дини. Оттон билиги, кайдах эмит Окот-кай муорага тийиэ суол туһунт киин дини бага санаалана сырыт-тахпыт.

Билигин Президент уонна пар-ламент икки ардыларыгар мөккүөрдөөх быһыы-майгы үөскэ-эбитин туһунан прееса албэхтэ су-руйар. Холобура, Правительство састаабыгар Президент бэйэтин бири састаабыгар анааһын дини суох. Икки пала-та иккүнүөрүгэр 70-тан тахса депу-тат баар, багы араас - араас сана-лаах дини. Киинлэр ортолоругар Президент киинэ боппуруостарга ойуур да, утарар да дьоннор баа-лар. Одиини Президент куруку Ил Түмөн депутаттары былаабыгар улахан болгомтону уураар. Төһөнөн Ил Түмэнгэ Президент «ураа» хаһыытаан кайтыар депутат аха-сана элбиар да, киинэхэ туһалаах буоллаа. Бу сый киинлэр бэйэ-бэйэлэрин саныаннаһылары өссө төгүл сытырхайсытынан сагаланыа. Билигин билиги респу-бликатыгар олохтоох бойон са-лайыны кайдах тэриитиэн сөбүн тула мөккүөрдөр бара тураллар. Улахан мөккүөр сүүһүнэн парла-мент Президент конструоолуох-таарын тула бара турар. Оччотугар Президент бэйэтэ кайдах фонд-аларын харчыта кайдах ороску-оттанарын туһунан преесага эл-бөхтэ суруллар информация төһө сөптөөрө бэрэбирээлэнэ.

Оттон Президент республика экономикага кайдах сардыах-тар, бороодуусуйаны багырыма, ыччаты үрдүк үөрэхтэбинигэ, чөл ологу саныаннарыга көрүүдэрин сөптөөбүнэн араарыа.

УЧУГЭИ ТУУЙУУ ҮРҮТҮМЭ

Олунһу 3 күнүгэр «2000 сыл сардаланыгар» Президент М.Николаев «Саха Республикатын XXI үйдэ багастаа чыыптырар сардаланы суола» дини республи-ка нуруутугар Анал суругун кинигэтин, правительствоттан А.В. Мигалова ырытта. Муһунаа-ха 40-ча киин кэлэн көпсөтүнэ кытына. Дьөгөһөй үрдүттэн көстүбэтин, компуруи хотой бу-олан үөһөтүн ыраады көрүөтэ-эхпитин, сир баайын тас эр-кэнинэ таһааран байан-тайан аны 25 сылынан сайдылаах дой-дулары ситэн, өссө аһары түһэр сөрүкүпүт ырааланы курдук иһиллэр. Үчүгэи ыраалар туох куһаарнаах буолуой. Икки чаас-таах үчүгэи түүйүү ырытыыта бүтэ.

Устаата көпсөбүттэрин көпө ый-тыгылар, көпсөбүттэри болдуулар. Арыгылааһын, наркомания, кулугээнөһөһүн аччаабат эбит. Сылтан сыл наркоманы багы-лыта халыйар. Киин диксинэр сымпыралара.

Арай улууе прокурора Ша-пошников сахалыы куттаах-сүрдөөх, дойдутун, омугун исто-рияттын билэр ыччат эр прокура-тура, милиция үлэтигэр дьонго-сөргөргө тылын-өһүн, би-лигини, культураны тириэрдиэн сиэ диэбитэ сэрэхтик иһиллэнэ. Баар дьон отчуоту ортонон сана-лаатылар.

«Олохтоох дьаһалта дьонун күмөн баран бириэмэтин болдо-һон ыгырдактарына, нэһиликкэ-кэлэ сага праваны, паспорты би-рэрэ бөлөммит», — диэте мили-ция начальнига М.М. Паллов. Ку-оска кутуйагы халкаан баар дьон сэрэппэт. Бэйэтэ харыстылар үлэ-тин аалдырхай, куһаан буолуо-дини сэрэтэхтөөх, бэрээдэк баар буолуларына үөрүөхтөөх. Чөл олох иһин охсугуу барыбыт сөрүкүпүт буоларын ойдуур кэм кэлэ.

К. ЕРЕМЕЕВ

Редакция почтамыннан

КЫРДЬАҒАСТАР БАҒА САНААЛАРА

Кырдыаҕастарга ааттанан ту-туллубут балаарыта сымдыан, көрөн биһирээбитин уонна өссө си-тэргэ бага санаалаахпыт. Ону улууе бары кырдыаҕастара бил-динэр уонна бу балаары түпсэ-рарга санааларын этиэхтэрэ дини суруйабыт.

Балаарыта баар көмүлдөр оһох киинигэр үөһэ кирээкэ (сорохтор сардаана дьэччилэр) оһоһуллара буоллар. Онно быһар эт сэмэн — үүнүрү, сөдүмөкөтүн, үтүлүк, бэргэ-һэ, аһар муһунгар тымтык уурал-лары. Оһох киинигэр чуутун, алтан чааныык, сылабаар, билыргы хо-бордоох баар буолар. Оһох чаңчы-гар - суоруна, кэлин, талны. Оһох аттынаады орон үрдүнэн билыргы аһыыр иһиттэр, оронго тусе ыһар, ытыһа, чыбычх уураллары уонна билыргы төгүрүк остоул, та-лах олоһостор бааллар буоллар.

Сорохтор багар музей курдук өнөттороору гыналлар диэхтэрэ онук буолбатах. Итиннэ билигин кырдыаҕастарбыт үөрэ көрүө эти-лэр. Эдэр ыччаттарбыт, остоула өлүлөрө сымдыан билэ-көрүө эти-лэр, киинлэр бу балаарыта араас мероприятиеларга сымдыаллара алаах буолуо дини саныыбыт.

Балаарыта кирдэххэ (меропри-ятиелар комитетигэр эрэ буол-бакта) сахалыы тагастаах дьээ ха-һайката кирибит киһини эйбэс-тик көрсөн, кэптээн, бу маллары аһардэргэ, өлүлэргэ кэптээн били-һинэрэргэ буоллар дини бага сана-алаахпыт. Билиги сымдыарытыгар кэптэтер киин суоҕа. Кэптэ-ппит буоллар бу бага санааларытын онно да этиэх эти-бит.

Бу тэриллэри тыага олоһор кырдыаҕастар туох кыалларынан, көстөрүөнү булан, эбэтэр оһорон адаллара буоллар үчүгэй буолуо-эти.

Бүтэһикпитигэр бу балаарыны

ИНБЭЛИТ ОҕОҕО БОЛҮОМПО КУУҔУРЭР

Модурутан Л. ПРЯДЕЗНИКОВА, Нам селотуттаа М. ПРЯДЕЗНИКОВА

Иккэ эбэбит, мээбит аҕа Уэдэй олохтоо Димитрий Профи-мович Яковлев «Нам» совхоз бас-тыг суоппара. Киин «Аварията суох үлэтин иһин» надардаалаах. Совхоз, улууе хас да төгүллээх чемпион суоппара.

Эбэбит 10 өгону сөгөтөдүн итэн улаатыннарбыта, үлэһит дьон оһорбута. Киин билигин 19 сизинээх, бөчүөттөөх сымна-ланга оһорор. Кыһынары-сайы-нары аар тайынан, алаастарынан булуур. Сылгытын көрөр-истөр. Билиги эһэлэрбитин үчүгэй үөрөх-питинэн, бэрээдэкиитинэн үөрдэ-бит. Киинлэргэ күүэ-көмө буола-быт.

Мин эбэлээх эһэм Ирина Семен-овна уонна Владимир Алексеевич Ивановтар быдырыын саас биэрэ оһорбуттара 50 сылын туолан кы-һыл көмүс сыбайыа оһорбуттара.

Эһэм Өлүөхүмэ Кыһыллаах Арытыгар, эбэм Уэдэйгэ төрөөбүттэрэ. Киинлэр 1949 сыл-лаахха Түһүк Анна сайылыкка холбоспуттара. Бисе өбүнү төрөтөн, илдьэһит оһорбуттара. Билигин кырдыаҕастар бөчүөттөөх сымна-ланга оһороллор. Эбэбит онуоха дымл детсэка иһээн кэлэбитэ, эбэбит лесхозка техникынан үлэ-лээбитэ.

Киинлэр билигин 10 сизинээх-тэр уонна 4 хос сизинээхтэр. Кыр-дыаҕастар оһуу сэмэйдэр, наар үөр-көтө оһороллор.

Мин эбэлээх эһэм өссө уһун-кук, малдыбакка, доруобай буо-лалларыгар бадырыа эти.

БОРИСОВ Кеша,
I Хомуустаах орто оһуулаата,
8 кылаас.

«Чуораанчык» дини ааттаах төрөппүтүн комитеттара тэри-лэн 2000 сыллаах былыаннара олохтоох дьаһалтанан биэрэгээн үлэлэрин садалаатылар.

Итинэн сибээстээн инбэлиит оһорлорбутугар, бэйэлэрин бадала-рынан үлэлэһэр дьоммутугар иһ-ини үлэлэригэр ситиһини баґа-рабыт.

Е. ЧЕРНОГРАДСКАЯ,
улуустары илбэлиттэр обществаларын председатели э.т

КҮНДҮ ДЬОНОМ

Мин эбэлээх эһэм Ирина Семен-овна уонна Владимир Алексеевич Ивановтар быдырыын саас биэрэ оһорбуттара 50 сылын туолан кы-һыл көмүс сыбайыа оһорбуттара.

Эһэм Өлүөхүмэ Кыһыллаах Арытыгар, эбэм Уэдэйгэ төрөөбүттэрэ. Киинлэр 1949 сыл-лаахха Түһүк Анна сайылыкка холбоспуттара. Бисе өбүнү төрөтөн, илдьэһит оһорбуттара. Билигин кырдыаҕастар бөчүөттөөх сымна-ланга оһороллор. Эбэбит онуоха дымл детсэка иһээн кэлэбитэ, эбэбит лесхозка техникынан үлэ-лээбитэ.

БОРИСОВ Кеша,
I Хомуустаах орто оһуулаата,
8 кылаас.

КЫРДЬАРЫ БИЛИМЭН

Билиги дини көргөн иһини эһэлэ-эпит. Аҕыт аҕа Жирков Ар-хип Михайлович Амьатта төрүттөөх Киин «Нам» совхозка өр сылар усталарыгар кылаабынай бухталтаранан, кормоцех салыа-аччытынан, директору солбуяач-чынан үтүн суобастаахтык үлэлэ-эбит, элбэх хара көлөһүнү тох-путта. Ону сымлыан 1994 сыллаахха «Саха Республика тытын ха-һайыстыбатын үтүөлээх үлэһи-тэ» үрдүк ааты ылдыта. Эбэбит би-лигин бөчүөттөөх сымналанга оһорор. Сөгөт сизинээх, көтөх ха-һайыстыбатынан дьарыктанар.

Иккэ эбэбит, мээбит аҕа Уэдэй олохтоо Димитрий Профи-мович Яковлев «Нам» совхоз бас-тыг суоппара. Киин «Аварията суох үлэтин иһин» надардаалаах. Совхоз, улууе хас да төгүллээх чемпион суоппара.

Эбэбит 10 өгону сөгөтөдүн итэн улаатыннарбыта, үлэһит дьон оһорбута. Киин билигин 19 сизинээх, бөчүөттөөх сымна-ланга оһорор. Кыһынары-сайы-нары аар тайынан, алаастарынан булуур. Сылгытын көрөр-истөр. Билиги эһэлэрбитин үчүгэй үөрөх-питинэн, бэрээдэкиитинэн үөрдэ-бит. Киинлэргэ күүэ-көмө буола-быт.

Таптыыр, киин туттар эһэлэр-битин 65 сааскытын туолбутунан итинэн-киинэн оһордөһөн-бит. Истин сымналыыт, үтүө сүбэ-рит, кыһаныытыт иһин махтанабыт. Дьаһаҕа ылларбат, кырдыа билбэт дьол-сөрү аргы-стаах уһун үйэни баґарабыт.

Лена
Кыла ЖИРКОВТА,
3 «а», 5 «б» кылаастар,
I Хомуустаах орто оһуулаата

ХАҔЫАККА СУРУЙА ТУРАБЫН

Урут хаһыакка ханнаа хорсуи дьон суруйаллара буолла дини ым-

сыһа саныыр этим. Оттон били-гин бэйэм суруйбутум син балай эмэ буолла. Багастаах олоһуму 1983 эбэтэр 1984 сыллаахха этэ. Ол кай-дах садаламмытай!

1981 сыл бос ыйын 16 күнүттөн I Хомуустаах сельсоветыгар секре-тарьян талылдыбытым. Райсовет тэриигэр тадыллан олус туһалаах семинардар ытыллылалара. Онно араас боһуруостарга лекциялар аадыллылара. Биэр оҕук семина-рарга «Ленин суола» хаһыат үлэ-һит Н.М. Рыкунов кэлбитэ. Эбэбит билиһинэрбитэ, кэптээбитэ: «Нэ-һиликтэртэн матырыяла кири-тиэ олох арыаах. Төһүү үлэһиттэр, таһаарылаах үлэлээх тэрилтэлэр депуаттар үлэлэрин туһунан сырдататы суоһун көрүтэ Салай-тан, Түбөттөн, II Хомуустаахтан су-руйаллар. Оттон улахан сөбөһөт-түн I Хомуустаахтан, Уэдэйтан олох-туох да суох» - дини баран билиги-ни (Уэдэй сельсоветын секретара Евдокия Неустроева) таба көрөн «Бу икки Неустроевалар сотору кэминэн тугу эмэ бачээттэтиэх-тин наада» - диэбитэ.

Аҕайах доһоот, эдэрин эдэр Уэдэйтан Евдоким Гаврильевна утуу-субуу икки матырыяааы бэ-чээттэпитэ. Оттон аны мин эмэ икки үлэни ыһылытым. Николай Михайлович телефонуна кайда-быта, дьэ оттон ыла этэргэ диири «тирах ылын» хам-түм суруйар буолубутум. Кэлин ырым кигээн «Кыһымга» балайда матырыяа-ларын бачээттэпитим. Онноо-вор 75 сылаадам юбилеидарыгар ыгырылыбытым: «Саха сиригэр» уонна «Эдэр сааска» икки крити-ческой ыстатыларым бачээттэм-миттэрэ.

Хас бириди киһини ырытан көрдөхкө киин олоһо, историята дьон болгомтун тардыан сөп. Онон ким баґарар туһунан суруйуохха сөп.

Онон хаһыакка суруйууну са-далааха эрэ наада. Кэлин хаһыат бэйэтэ угуйуо, тема да көстөн иһиэ. Сир аайы нэһиликэнэ билбэт-не-тибэт дьонноро, араас соһуннар утүэтэр. Итиннэ сырдатан иһэх-хэ.

Е. НЕУСТРОЕВА,
I Хомуустаах

Миитэрэй Мукунов 1930 сыллаахха Таастаах нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Төрөһүттэрэ холбоһуктааһын бастакы сылларыгар «Кыһыл Таастаах» колхозка чилиэтинэн киирибиттэрэ. Уол колхозтаахтар ордорун курдук, оскуолага үөрэнэ сылдьан сайынны от хомууртар үлэһэспитинэн барбыта. Ол айылхэ ологу немецкэй халабырдыттар сэрин-

кэлэн да баран, сүөһү иитигэр иликтин араарбакка үлэһэбитэ.

Колхозтары бөдөһсүтүү сагаламмыта. 1949 сыллаахха Таастаах үс колхоза холбоһон бөдөһсүбүт Тельман аатынан колхоз буолбуттара. Аны эһиллтигэр, 1950 сыллаахха, I Хомуस्ताах, II Үөдэй, Таастаах колхозтара холбоһон Жданов аатынан колхоз буолбуттара. Колхоз кини бөһүөлөгүн Кыһыл Сыырга онорорго быһаарбыттар.

Таастаах, II Үөдэй нэһилиэгэр суох онорбуттарын

Күннэтэ көрөр дьоммут УБУЛУӨЙДЭЭХ КЫҤЫЛ КӨМҮС СЫБААЙБА

аймаабыттар... Таастаах оскуола сабыллыбыта, нэһилиэк элбэх үөрэнээччилэрэ, ол иһигэр Миитэрэй, алтыс кылааска уурайан колхоз турук үлэһитэ буолбуттара. Кыһыл туһугар кыһыллар-сайыннары харынаны ыспаран үлэһэбиттэрэ.

Кыһыл кэнниттэн олох тута тупсан барбата. Уһун кураан сыллар тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар оройуоннарга элбэх кыһалданы үөскөспүттэрэ. Ордук өрүс илин энгэринээри улуустар оустарбыттар. Ус-Алдан оройуонун үүс колхозтара хас да сыл Намга оттоон сүөһүлэрин ииттэргэ күһэллбиттэрэ. Таастаахха II Лөгөй, Олтох нэһилиэктерин колхозтара сыһыарыллан кыстыыллара.

1948 сыллаахха «Кыһыл Таастаахха» өлөхтөр оттоон кыстаабыттар. Онно көһөн кэлбиттэр ордолоругар сүүрбөччөлөөх Петрова Марфа Петровна баара. Миитэрэй хараҕа ол кыһыкка хатаммыта, улам сыһынан эмин дэһиспиттэрэ. 1950 сыл олунньу тугар эт-саастыны кыһытаах уол сүрэхтэрин холбоһон мал буолан аал уоту оттубуттара. Миитэрэйдээх Маалпа ыһыр-бааччы ыал буолбуттара 50 сыла туолла.

Кийит Марфа Петрова өрө сааһа үчүчү Миитэрэй курдук аасыт. Сэрин, кураан кыһарыйан, оскуолага ситэ үөрэмэҕэ өрө сааһыттан колхозка үлэһэбит тыл ветерана. Таастаахха

сыбыта. Иван Николаев ыһырай төлөһүтүүгэ оһыта оройуонна, республика кинигиник пропагандаламмыта. Коммунист Д.Г. Мукунов салайар дьоруура бу сылларга арыллыбыта.

Оройуонна совхозтар үкэсэн испиттэрэ. Партия райкома коммунист Мукунов II Хомуस्ताах отделениетин управляющайынан рекомендациялаабыта. Кини ити итэҕэли толорбута, үс сыл олохтоохтор астыналлары курдук үлэни-хамнаһы тэрийбитэ. Ити сылларга таас чогуна оттуллар көтөлөһүлүүрүн итигэр системага киирибиттэрэ. Хатааска 200 ыһахха арыттаах муосталаах хотон, Үүнэргэ, Хатааска субан сүөһү хотоноро, сайылыктарга дьыһэлэр, титииктөр тутуллубуттара. Үүтү ыһыны, ыччат сүөһүнү улааттынар, тос-судаарства эти, үүтү туттарыбылаанара аһара туолубуттара.

1970 с. Д.Г. Мукунову Дьокуускайга тыа хаһаайыстыбатын салайар кадрларын бэлэмниир техникумга үөрэххэ ыппыттар. Үс сыл ситиһилээхтик үөрэнэн дипломнаах кэлбитэ. Урут үлэһэбит II Хомуस्ताах салгыны управляющайынан барбыта. Отделение оройуон отделениеларын куоталаһыларыгар кавартал, сайылыктарын билэр эстээх мистэлэри ылаттаабыта.

1974 сыллаахха муус устарга кинини М. Аммосов аатынан совхоз (кэчки арааран «Хатын Арыы» совхоз) Хатын Арыы отделениетин управляющайынан ыппыттар. Бу кэмгэ урунку Карл Маркс аатынан колхоз ыһах сүөһүтэ ыарыһына буолан, ыһаһыкка барытын эккэ алеттөрөн, Аппааны, Искра байытталарэ эти онорор кыйысканан үлэһэбиттэрэ. «Якутская», «Хатаас», «Нам» совхозтарын сүүһүнэн ыһырайы ылан, улаатынаран гоёударствова элбэх эмис эти туттарар сорукаахтара. Совхоз директора Д.Д. Винокуровтынан Аппааны, Искрада биридиктигэр 300 ыһырай кириэр арыттаах муосталаах хотонуну түргэн төтимиэн туттарбыттар. Ыччат сүөһүнү иити, эти госудаарствова туттарыы сурдуктарын ситиһилээх-

тик толорбуттара. Дмитрий Григорьевич 1979 сыл балаһан ыһыгар диэри 5 сыл управлюющайдабыта. Бу сылларга элбэх производство майктара үүмүттэрэ, орденнарын, медалларынан наараадаламмыттар.

Д.Г. Мукунов 1979 сыллаахха I Хомуस्ताах сельсоветын исполкомун председелинэн быһбарданар. Сельсовет председелинэн 1985 сыллаахха пенсияга тахсар диэри 5 сыл үлэтир. Кини председателиир сылларыгар I Хомуस्ताах обществений тэрилтэлэрэ, «Нам» совхоз рабочайдара үлэ бары салааларыгар улууска бастыкнар ахсааннарыгар киирсөллөрө. Итиннь сельсовет председелини орула эмис баар.

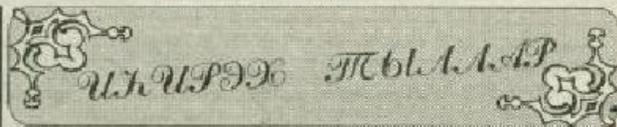
Пенсияга тахсан да баран таах олоҕорото, күүһэ кыйарынан совхоз производствотугар, атын обществений тэрилтэлэргэ үлэһэспитэ. 1991 сыллаахха «Нам» совхоз сийлэстиир биригээдэтин салайбыта. Кини биригээдэ сийлэстээһин быһаанын аһара толорбута, республика үнүс биригээһ мистэлэни ылбыта.

Д.Г. Мукунов өр сыллар эмигэ суох үлэһэ наараадаларынан бэлэтэммитэ. 1947 сыллаахха «Килбиэниэх үлэти иһил 1941-1945 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр», «Үлэ ветерана» медалларынан, Саха АССР Верховной Советын Президиумун бочуотунан грамота-диуна, үбүлүөһүнэй медалларынан наараадаламмыта.

Дмитрий Григорьевич, Марфа Петровна Мукуновтар дьонго холбурга сылдьар I Хомуस्ताах ытык-мааныыллара. Сүүрбөлөөхтөрүгэр дьоллорун холбоһон, 50 сыл эйбэ-дэмнээхтик олордуттар. Үс орону төрөтөн, итин, үөрэтэрин мал онортоон 7 сиэннээх, 2 хос сиэннээх эһээ, эбээ буолан икки хос үбүлүөйдэрин хаан-уруу аймахтары, чугас ыллаларын, биригэ үлэһэбит доҕотторун кытта үөрэ-көтө бэлэттихтэрэ.

Үбүлүөйдээх тыл ветерана Дмитрий Григорьевич, Марфа Петровна эбэрдэлээн туран үчүгэй доруубуяны, уһун ологу, ордолорун уонна сиэннэригэр дьолу-соргуну баарыгар.

Воспитий ЕРЕМБЕВ
Хаартыкка: кыһыл комүс сыбаайбалах М.П. уонна Д.Г. Мукуновтар

Күн сири көрдөрбүт күндү ийэбитин, эйэрэ эбэбитин үлэ, тыл ветераны, Хамаатта нэһиликтин олохтоон **ВИНОКОВА ВЕРА НИКОЛАЕВНА** 70 сааскын туолар өрөгөйдөөх үбүлүөһүнэн, ис сүрэхпиттэн итистик-истигиник эбэрдэлибит. Таптааах киһибитигэр чэигэн доруубуяны, сир үрдүгэр баар бары көрөн, сырдыгы, дьолу-соргуну, өлөлөрүн, сиэннэрин сылаас таптааларынан угуттанан өссө да уһунук олоҕорго баарыбыт!

Кыргыттар, уолаттар, кийиттэр, сиэннэригэр Харитоновтар

Күндү көргөмүн, таптылар арабытын, эһэбитин **КОБЯКОВ АНДРЕЙ ГРИГОРЬЕВИЧ** 55 сааскын туолубут үөрүүдөөх юбилейинан итистик-истигиник эбэрдэлибит! Эһинэхэ баарыбыт кытаанах доруубуяны, толору уһун дьоллоох ологу. Дьиз көргөһүгөр, өлөлүгөр, сиэннэригэр, аймах-билэ дьоннорго ахсаабат кыһамныын, амарах сыһыанын, сылаас тапталын, сүбүн-аман, күүс-көмө буоларын иһин барда махтаалытын тирэбит.

Кэргэни, оҕолорун, сиэннэригэр Степа, Вилена

Күндүтүк санылар көргөмүн, арабытын, эһэбитин Аппааны олохтоон **СТЕПАН ИННОКЕНТЬЕВИЧ СЛЕПЦОВ** үйэ аҕардаах үбүлүөһүн томтоочу туоларынан итистик-истигиник эбэрдэлибит. Ахсаабат кыһамныын, сылаас сыһыанын иһин махтаабыт. Таптыр киһибитигэр бары үтүөнү, үлэһэр ситиһини, кырдыры билбөккэ чэигэн-чөбүк сылдьаргар, биһиги тустууттар уһунук, дьоллоохтук олоҕорго баарыбыт.

Кэргэни, кыһыны, уолун, кийитин, сиэннэригэр Степа, Вилена

БИЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

НАМ СЕЛОТУН ОЛОХТООХТОРУГА АНАЛААХ «ОБУРОУОТЧУТТАРГА СУБЭЛЭР» СЕМИНАР
Кырдыаҕар балаһанара. Олунньу 24 күнэ 14 чаастан
1. **Обуруот сиэмэлэрин ханьык ньамаларынан обрабаткаахха субүй?** Моркуон, субуокудэ, редис сиэмэлэрин хайдах олордуюохха субүй? «Сыркы» түмсүү төрийээчигэ Решетникова Л.П.
2. **Луннай калаһаары таба туһаны.** Физалис туһунан босиода. Опыттаах оҕуруотчут Кордогосова Н.И.
3. **Репчатый луугу, чесногу олордую уонна харыйы туһунан.** Минеральной удобрениелары туттуу. Семенной инспекция чалыгыта Степанова С.Д.
4. **Дьыһэни, арбуһу олордую.** Элбэх оролоох дьыһэ кэргэн кулууптары салайааччыта Бочкарева З.Р.
Ол быһыгар субүлэр, оҕуруот аһын, сибэкки сиэмэлэрин, калифорнийскай чырбалары аһылааһын уонна интэриһинэй информациялар, практической көмөлөр, рецептери атастаһыы, бөһүрөөстөргө эһиэттээһин.

Кэлэн актыбыһынай кытчыны ыларгытыгар!

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН ТАЫГАР ҮӨРЭНЭР СТУДЕННАР ТӨРӨННҮТТЭРИН БОЛҕОМТОЛУГАР

Студеннарга кадрлары бэлэмнээһигэ департамент харчы төлүүрүкөн сибээстээн койутаппакка эрэ ыччат отделык сибидиессийн катыгар сайыбыһаһыкка суурайгытыгар (студент аатыттан). Ол сайыбыһаһыккагыгар айан төлөбүрүн уонна стипендияны разиңдатын (болдубун айан туран) сууматын ыһаргытыгар. Итинньи үөрэнэр сириттэн стипендияны сууматын ыһарыспарааккы (эбэтэр ылбатын туһунан ыспыраакка), зачетнай киниксиртэ копиата, авиалиңкитин (төлөбүрө сыла биригэ эрэ ончулар) биригэрт наада. Стипендия балаһан ыһыттан тохонуньуга дьылы сайынны көминэн, олуньуттан бос ыһыгар диэри кыһынны көм биһыһынан аарыллар. Үс өрүттээх дуоҕаба баара ирдэнилэр.

Ыччат отдела

Бастын хаачыстыбалаах, күөх оту агыһымыбыт. Билсэр телефон 23-5-73. Ботуг Макаровтар.

КЫРГЫТТАР НАҤАЛААТЫЛАР

Олунньу 8 күнүгэр Нам улууну дьаһалтатын дьыһитигэр иккис этосек буюмба ууруллубутун туһунан кэмэ биллибит кини телефонунан биллэрбит. Ол эрэри бу иһитинэрини олоҕо субүй биллино. Ити курдук хас да тэрилтэни буюмба ууруллубутунан куттаабыт. Телесфонунан ити курдук «сонньуур террорист» түбэстэвинэ, бука, сонньобута одус буолан та хара буолуо.

Ити иһинээри күн Кыһыл Дорьэбинэри биллибит дьон ыһыһааттан көнүл киириэн 24 куул эбиһи уорбуттар. Оттон Нам с. Чернышевская уулуссага турар мал квартиратыттан «Сам-

сунг» телевизору, бородуктаны барыта 5 тыһ.солк. суумалаары уорууга уорбаланаан граждандар М. 1972 с.өр. уонна Ш. 1974 с.өр. тутулунулар. Кыргыттар да улааттаран хаалыбыкка бу уорууларын аан күдүһүнү алдыһан онорбуттар, кинилэр бу дьайыһаларын сууг иһигэр туран быһаарыахтара. Аны Аппааныга сокуоннай суох арыһыны атыһабыт В.В. Степанов 10 бытылаката былдыанна, бойго административнай эһиһитнээк тардылына.

Олунньу 9 күнүгэр хангас саныны быһарынан астарбыт Герасимов суһал көмөҕө наадыбыт. Оттон Фрунзена Саввинов Н. түһүгэр халымырдык быһаарыан астаран көрдөрбүт. Олунньу 11 күнүгэр Нам балыһатын реанимациятыгар Хамааттаттан В.С. Дьонков кырбана аарыһылан, өйүгөр киирбөккө алла. Төрөһүт уолун иликтиттэн комолтолоохтук суорууа суолдана.

I Хомуस्ताах «Шаранов Г.Г.» ЧИП «Мария» ма-

раһыны-бөккөрүнатиһигэр уот тура сырыта. Ити түбэлтэрэ улуустарга балаһарынай сулууспа бөрөбизэкэ ыһтар.

Аасыт нэдиэлэрэ 3 киһи бытархай күдүгэһитинэ иһин, 29 киһи общественной мистэҕэ итирик сылдьан милицияга түбэстилэр. 3 киһи сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолору арыгылаппыттарын, оттон бири иһи милиция сотрудниктарыгар өрөлөспүтүн иһин административнай эһиһитнээк тардылыһылар.

Ити нэдиэлэрэ ГИБДД инспектордара суол быраабылаатын көһингэ 31 бөрөтөкуолу толордулар, кинилэргэ үстэрэ итирик туруктаах сылдьан түбэстилэр.

Графиктаах тэрилтэлэртэн ДНД-га «Промкомбинат» АО-тан, алмаһы кырыһылыр заводтан, УПК-тан, лесхозтан ким да тахсыбата. Төрөһүттэр патруллаларыгар I, 2 №-дээх оскуолалартаа тахсыбатылар, оттон I сүһүөх оскуолаттан 3 төрөһүт сырыта.

ИДЬУО СОТУДИКАРА

Нам с. баскетболга федерацията төрийбит күрөхтөһитигэр хамаанда туророн кыттыбыттар. Курэхтөһитигэ алта хамаанда: ИДЬУО, ДЮСШ, Нам I, 2 №-дээх оскуолалара, МУ НУ ЖЖХ уонна юниорлар кыттыбыттар. Визс күннээх күрөс былдьаһылыга ИДЬУО хамаанда бастаабыта. Хамаанда чилиэнэ, следователь Афанасий Судалов «Турнир бастыһ сонньөөччүтунан» вагтаммыта.

Партизанга ытыһылыбыт улуус волейболга күрөхтөһитигэр Нам с. сүүмүрдэммит хамаандатын састаабыгар бизс милиция сотрудниктара сонньөөччүлэр, 15 хамаанда кыттыбытыттан иккис мистэтини ыллылар. Хамаанда чилиэнэ, ГИБДД госинспектора Анастоль Дьячковакы күрэхтөһити «Бастын сонньөөччүтунан» вагтаммыта.

Е. ПОПОВ, милиция кыһытынан

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ
ОТДЕЛАР: информация, сурук, төртүкүлүра — 21496; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; редакционной издательской система — 21141

Төрөһүт таһаараччылар: СР Правительствота, Нам улууну дьаһалтата, редакция коллективта. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутуунуу контурууллубуу уонна регистрациялыр РФ бөһөккө Госкомистетан СР региональной управлениетугар регистрацциаламмыт түмэһэ — Я 0085.

Сурукка ааккыһын-суолугун, үлэһитин, дьыһит вадырыһын чопчу ыһыт.
Автор отаро хаһыат санаатынын мадды биһир буолбат.

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууну хаһыата.
678380, Саха Республикага; Нам с. Октябрьскай уул. 1.
E-mail: editor62@sakha.ru

Талыһына уонна таһылына «Энсиэли» хаһыат редакционной-издательской систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга «Сахаполиграфиздат» НИПК бөһөккөтүнэ, Орджоникидзе уул. 38. Формата А3. Кээһиэ 1,0 бөһөккөт. Индекс — 54889. Тираһа — 2510. Бөһөккө иһин баттанна — 12-00 ч, 16.02.2000. Сахааны №-р — 16